

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

1. เอกสารชั้นต้นที่ยังมีค่าตีพิมพ์

- หอสมุดแห่งชาติ. ห้องวิจัยฐาน. จดหมายเทศรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1201 เลขที่ 6
เรื่องบัญชีเกณฑ์กองทัพเมืองเชียงใหม่ เมืองลำพูน.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1204 เลขที่ 1 หนังสือเจ้าพระยาจักรี
มาถึงพญานานควมออกหนังสือ.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1205 เลขที่ 47 สารตราเจ้าพระยาจักรี
ทอบเมืองหนองคาย เรื่องช่วยนำรัก ออบเซย ฟองปลานมิก เนื้อปลานมิก
ทองคำนุย.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1206 เลขที่ 6 เรื่องหลวงยกกระบัตร
พระสรียไปสืบราชการเมืองเมะคำเลิม.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1206 เลขที่ 9 เรื่องอังกฤษเจ้าเมือง
เมะคำเลิมว่าพมารบกับพวกยางแดง ห้ามลูกค้าไปมาค้าขาย.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1206 เลขที่ 10 คำให้การขุนพรงภักดิ์กษัตริ์.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1206 เลขที่ 12 เรื่องจดหมายเทศสืบ
ราชการเมืองพมา.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1206 เลขที่ 37 คำแปลใบบอกพระยานาน
เรื่องแจ้งนายทัพนายกองไปสืบราชการที่เมืองหลวงภูคา.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1206 เลขที่ 54 ร่างตราพระยามหาอำ-
มาตย์ ถึงพระยาพิไชยว่าพวกเมืองสุลา เมืองพงเข้าสวามิภักดิ์คือเมืองน่าน
ขอให้จัดพระอินทราชาขึ้นไปจักเครื่องบรรณาการมาถวาย.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1206 เลขที่ 54 เรื่องร่างจดหมายเมือง
น่านถึงเมืองเชียงใหม่ เรื่องบุตรมหาวังรบพุ่งกับเจ้าหน่อคำ.

- หอลมุกแห่งชาติ. ห้องวิริยาณ. จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1206 เลขที่ 52
เรื่องไบบอกพระยานาน เรื่องพม่าคุมไพร่พลมานำเอาหนอกำไปอยู่เมืองอังวะ.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1206 เลขที่ 53 เรื่องชาวเมืองเชียงตุง
ว่าควยราชการทัพทางเมืองเชียงตุง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1207 เลขที่ 27 เรื่องไบบอก 7 เรื่องเมือง
อังวะเกิดกบฏรบพุ่งกันกับพวกกะเหรี่ยงยางแดง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1207 เลขที่ 28 เรื่องไบบอกว่าควยเมือง-
พง เมืองญวน เมืองเชียงรุ่ง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1207 เลขที่ 56 เรื่องสารตราเรื่องให้
เกลี้ยกล่อมครัวเมืองนานที่หลบหนีไปไห้กลับเข้ามาอยู่ตามเดิม.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1209 เลขที่ 29 เรื่องไบบอกพระยาเชียงใหม่
ใหม่ เรื่องกระบือ และช้างสีปลาด เรื่องเจ้าอังวะตั้งอุปราช.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1209 เลขที่ 176 เรื่องมีผู้สิ้นค้ำบรรทุก
กำปั่นไปจำหน่าย ณ เมืองใหม่.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 47 ร่างสารตราถึงพระยา-
เชียงใหม่ยอมรับบอกเรื่องให้ข้าราชการเปลี่ยนชื่อราชการเมืองเชียงรุ่ง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 48 เรื่องร่างจกหมายถึง
พญาบดินทร์.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 49 เรื่องไบบอกพญาพิไชย
บอกให้หลวงมหาคไทย หลวงนาไปรับศพครัว เมืองสิมสองบันนา.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 5 คัดมอกพระยาพิไชยบอก
ขอราชการทัพเมืองเชียงรุ่ง และสิมสองบันนา และหัวเมืองฝ่ายเหนือไปสืบ
ราชการทัพทางเมืองเชียงตุง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 51 เรื่องเมืองสิมสองบันนา
มังเกิดคองหาการวิบัติ นักชกฤกษ์เมืองมณฑลไถ้กระทำกัลหะวิวาหะ ข่าพันกัน-
คาบเป็นอันมาก.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 52 เรื่องให้ปริกษาหาหรือ
ราชการทัพเมืองเชียงรุ่งกับพระยานาน.

- หอสมุดแห่งชาติ. หอวางศิลาฤกษ์. จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 54
เรื่องคำให้การว่าด้วยราชการทัพเมืองเชียงใหม่.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 32 เรื่องบอกข่าวทุกข์และสุข
และการจลาจลในย่านเมืองหงใหม่หาไชยทราบ.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 33 เรื่องคำให้การอุปราชที่
เมืองหงใหม่แก่อุปราชเมืองหลวงพระบางในคราวที่ลงมาเฝ้า.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 34 เรื่องโมบอภพระรัตนเมือง
แก้วถึงพระยาศรีสทเทพฯ บอกข่าวราชการทาง ๆ ของหัวเมืองในราชการทัพ-
เมืองเชียงใหม่.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 35 หนังสือเจ้าพระยาจักรีฯ
มาถึงพระยาสุโขทัย กวญบอกลงไปว่าไค้แกงให้พระยาศรีลำโโรงจีนไปสืบราช-
การ ณ เมืองนานา.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 36 เรื่องโมบอภพระยาศรีสท
เทพบอกสงสาเนาจกหมายเมืองเชียงใหม่.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 37 เรื่องโมบอภพระยาศรีสท
เทพส่งหนังสือเมืองภูคา.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 3 เรื่องคำให้การว่าด้วย
ราชการทัพเมืองเชียงใหม่.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 94 เรื่องศุภอักษรของเจ้า
นกรหลวงพระบาง เรื่องเจ้าอุปราชคุมคนไม้เงิน ต้นไม้ทอง และเครื่องราช-
บรรณาการลงมาทูลเกล้าฯ กับพาอุปราชเมืองเชียงใหม่ลงมาเฝ้าทูลละอองฯ
ด้วย.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1211 เลขที่ 15 หนังสือเจ้าพระยา
นิกรบดีแหม่มถึงหม่อมมหาไชย เจ้าเมืองหงฯ และพงสาวกรมเมืองหง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1212 เลขที่ 6 เรื่องคักมอกพระยา
เชียงใหม่แจ้งรายการที่นายทัพนายกองยกไปที่เมืองเชียงใหม่.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 3 จ.ศ. 1212 เลขที่ 6 / ก สำเนาแปลจกหมาย
เมืองนครลำปาง และเมืองตาก เรื่องยกทัพไปที่เมืองเชียงใหม่.

- หอสมุดแห่งชาติ. หอวางศิลา. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1212 เลขที่ 35
เรื่องคำให้การพญานาโตะ ไปสืบราชการทัพเมืองเชียงใหม่.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1212 เลขที่ 36 ถัดออกเรื่องให้นายน้อยคุ้ม
และหนานอริยวงศ์นำมหาไชยเจ้าเมืองพงลงมาเฝ้า.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1212 เลขที่ 37 ถัดออกพระยารัตนเมือง
แก้วบอกข่าวพวกออกมายังเมืองแวนแล้ว.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1212 เลขที่ 38 สำเนาแปลจดหมายเหตุพระยา
นิวรุช เรื่องมหาไชยเจ้าเมืองหงส์ จะเอาสมเด็จพระมหากษัตริย์เจ้าปราสาท
ทองเป็นแม่.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1212 เลขที่ 39 เรื่องนายน้อยคุ้มเฝ้าแจ้ง
ขอราชการ.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1212 เลขที่ 40 ถัดออกเรื่องส่งคำให้การ
ท้าวพระยาเมืองพง และส่งนางบุตรคำ ภรรยามหาไชยลงมาให้แม่ทัพ.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1212 เลขที่ 41 เรื่องสารตราถึงพญานาน
ทอมเรื่องนายน้อยคุ้มนำมหาไชย เจ้าเมืองพงลงมาเฝ้า.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1212 เลขที่ 1 เรื่องแปลจดหมายเหตุเจ้าแสน
หัวฟ้ามาถึงเมืองพระบางว่าควยเจ้าอังวะให้ตราตั้ง แสนหัวฟ้าเป็นเจ้าเมือง
เชียงใหม่ และเรื่องส่งขุนนางห้อมมาเตือนถึงบรรณาการเมืองหลวงพระบาง และ
ขอการค้ากับเมืองและมหาไชยครอบครัวกลับไปเมืองเชียงใหม่.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1212 เลขที่ 2 เรื่องแปลสุกอักษรเมือง
หลวงพระบางส่งเครื่องราชบรรณาการ กับส่งของเครื่องราชบรรณาการสั่ง
มาทูลเกล้าฯ ถวาย กับว่าข้าราชการเมืองเชียงใหม่ พวกสี่คำหน่อคำ, มหา
ไชยหน่อคำ จะให้ราชบุตรเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1212 เลขที่ 3 เรื่องโมบอกเมืองพิไชยว่า
ควยราชการทางเมืองเชียงใหม่ และสืบสองม้านา กับว่าควยข้าราชการทาง
เมืองพม่า.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1212 เลขที่ 5 เรื่องคำให้การพระยา
ประวิไชยลาวสือ เมืองเชียงใหม่ว่าควยท้าวพระยาเชียงใหม่ปรึกษากันจะไปรับ
นายหน่อคำบุตรมหาชนานเมืองเชียงใหม่มาเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่.

- หอสมุดแห่งชาติ. ห้องวรรณคดี. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1212 เลขที่ 6
เรื่องคำให้การเกี่ยวกับเหตุการณ์เมืองเชียงใหม่ และสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 1 เรื่องคำให้การนายพรหมวงศ์
ว่าควยเจ้าเมืองเชียงใหม่ยกกองทัพมารบกับมหาไชยงาคำ.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 11 เรื่องคัมภีร์เมืองหลวงพระ
บาง เรื่องราชการทางเมืองเชียงใหม่ และรายวันที่กรมหลวงวงศาธิราช
ยมนาออกกองทัพไปตีเมืองเชียงใหม่.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 13 เรื่องหัวเมืองต่าง ๆ.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 15 ร่างตราเรื่องทัพเชียงใหม่.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 16 เรื่องศึกอักษรกรุงเทพฯ
ว่าควยให้เกิดภัยล้อมราชบุตรีเมืองเชียงใหม่.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 18 คัมภีร์ไบบอกระยาสีห์
ราชฤทธิไกร.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 17 แปลไบบอกระยาสีห์
พระบาง จ.ศ. 1214 ฯลฯ.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 21 เรื่องคัมภีร์พระยาพิไชย
ว่าควยราชการทางเมืองเชียงใหม่.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 22 แปลไบบอกระยาสีห์เมือง
น่าน.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 23 สารตราเจ้าพระยาจักรี
ถึงเจ้าราชบุตร ราชวงศ์เมืองหลวงพระบาง.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 27 เรื่องสำเนาคัมภีร์
จ.ศ. 1214.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 33 ร่างสารตราถึงพระยาสีห์-
ราชฤทธิไกร.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 35 เรื่องสำเนาแปลไบบอกระยาสีห์
เชียงใหม่ว่าควยเรื่องราชการทัพเมืองเชียงใหม่.
- ____. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 72 หนังสือว่าควยเรื่องเจ้า
พระยาบวรราชปรีชาราชการเรื่องทัพเชียงใหม่.

- หอสมุดแห่งชาติ. หอวางวิญญาน. จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1214 เลขที่ 92
ประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าอนงยาเชอ กรมหลวง
วงศาธิราชสนิทยกทัพไปเชียงตุง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 3 ร่างสารตราถึงพระยาสี
ราชฤทธิไกร ทอมขอราชการทางเมืองเชียงตุง เมืองเชียงรุ่ง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 12 คัดบอกพระยารามคำแหง
บอกส่งบอกมหาไชยถึงอุปราชและพระยานาน ๒ ฉบับ ว่าด้วยขอราชการทัพ
ทางเมืองเชียงตุง, เชียงรุ่ง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 13 ร่างจกหมายเจ้าพระยาศรี
สุริยวงศ์ ถึงพระยารามคำแหงให้นำกราบทูลกรมหลวงวงศา ว่าด้วยราชการ
ทัพเชียงตุง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 1 จกหมายเทศน์นายพราม
น้องมหาชานานเจ้าเมืองเชียงตุง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 19 เรื่องหนังสือพระยานาน
ถึงมหาไชย เรื่องเจ้าहारารวมตุมเมืองเชียงตุง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 137 เรื่องบอกพระยาศรีนคร
ฤทธิไกร เรื่องส่งหนังสือมายังจีน และหนังสือสื่อ.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 2-3 เรื่องร่างตราเมืองราชฎ
กล่าวโทษชาวหลวงคินสวนจากแขวงเมืองกะเจิงเพรา.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 2 คำให้การไต่ถามเงี้ยว
คนที่จับได้มาไต่ถามขอราชการฝ่ายพม่า.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 5 คัดบอกเมืองตากถึงมหาดไทย
เรื่องยกพลส่งกรมไปสืบราชการเมืองเมะล้าเจิง.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 23 คัดบอกเมืองอุครคิตว่าด้วย
ขอราชการทางเมืองเชียงตุง และเมืองเจียงของ.
- จกหมายเทศร์ชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 5 คัดบอกเจ้าพระยาบรมราช
บอกจำนวนเกณฑ์พล และเสบียงอาหารจากเมืองเจียงใหม่ ลำปาง ลำพูน.

- หอสมุดแห่งชาติ. ห้องวิจัยฐาน. จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 50
เรื่องคัมภอกเมืองเชียงใหม่ จ.ศ. 1216 ฯลฯ.
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 50 เรื่องสำเนาแปลจดหมาย
พระยาหลวงแสนราชาไชย.
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 63 คำให้การพวกเงี้ยวเรื่อง
ราชการทัพเชียงตุง.
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 65 สำเนาแปลจดหมายเมือง
เชียงตุง.
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 66 คำให้การนายหนานเชียงฮี้
(ฮี้) เรื่องให้การว่าควยเรื่องเกณฑ์ไปทัพเมืองเชียงตุง.
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 68 เรื่องคัมภอกพระยาราช
โยธา.
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 69 คัมภอกหลวงพิพิธ บอกลง
ไบบอกลงเมืองแพร่.
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 70 ร่างสารตราถึงพระยาฮั้น
ราชฤทธิไกรทอมเรื่องกรมหลวงวงศา.
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1217 เลขที่ 21 เรื่องร่างสุกอักษรถึงเมือง
หลวงพระบาง 1247..
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1216 เลขที่ 4 เรื่องคำให้การจีนเลาซินจีน
เขียนนายนอกกา ว่าควยกองทัพกรุงเทพฯ เมืองเชียงใหม่ยกเข้าที่เมืองเชียง
ตุง.
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1213 เลขที่ 7 สำเนาแปลไบบอกลงพระยา
รัตนอาณาเขตเมืองเชียงราย ฯลฯ เรื่องพระยาอุปราชป่วยถึงแก่กรรมกับ
เรื่องพม่าตั้งตัวเป็นญี่วิเศษ.
- จดหมายเทศุ์รัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1213 เลขที่ 23 สำเนาแปลไบบอกลงเมือง
น่าน เรื่องไคแต่งให้นายหนานอัครวงษ์พานางปล้ำกรรขามหาไชย กับกรอม-
คริวสี่ที่สมักรขึ้น ไปส่งเมืองพง.

- หอสมุดแห่งชาติ. ห้องวิจัยฯ. จดหมายเทศรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1220 เลขที่ 2;
 สำเนาแปลจดหมายมหาไชยถึงเมืองนาง เรียงขอให้ส่งครัวสือที่ตกค้างกลับ
 ไปเมืองพง.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 121 เลขที่ 25 ถัดออกพระยาพิไชยถึง
 พระยาน่าน เรื่องพระยาน่านได้แต่งตั้งให้นายหมานอัครวงษ์ พานางปลุกำรบรรยา
 มหาไชย และครอบครัวพวกสือที่สมัครกลับคืนไปอยู่บ้านเมืองตามเดิม ไปส่ง
 ณ เมืองพง.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1218 เลขที่ 26 สำเนาแปลใบบอกเมืองนาง
 ว่าควยขอราชการทางเมือง 12 มีนาคม อุปราชกัมพูชาน้อยเมืองรำ พระยา
 เจียงพองรบกัน.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 121 เลขที่ 7 ถัดออกพระยาพิไชยส่งใบ
 บอกพระยาหอหน้า พระยาราชวงษ์เมืองนาง ฉบับว่าควยราชการเมือง ๑๒
 มีนาคม.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 121 เลขที่ 2 สำเนาใบบอกว่าควยมหาไชย
 เจ้าเมืองลา แกลงหนังสือเตือนทุกหัวเมืองฝ่ายตะวันตกกว่าให้ไปชุมนุมอยู่ที่เมือง
 อู.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1218 เลขที่ 29 เรื่องจดหมายพระยาพิไชย
 คอรับบอกเมืองนาง ฯลฯ.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1220 เลขที่ 35 สำเนาแปลศุภอักษรเมือง
 เชียงใหม่ บอกเรื่องราชการเมือง 12 มีนาคม และเรื่องเบาะสพมหานานเจ้า
 เมืองเจียงตุง.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1220 เลขที่ 36 ก. เรื่องศุภอักษรเมือง
 เชียงใหม่ เรื่องมหาไชยยกกองทัพไปตีเมืองเจียงรุ่ง ฯลฯ.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1220 เลขที่ 37 เรื่องร่างศุภอักษรถึง
 เมืองเจียงใหม่คอบศุภอักษรเรื่องจักกองทัพไปรบเมืองยางแคง ฯลฯ.
- จดหมายเทศรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 122 เลขที่ 38 เรื่องร่างจดหมายเจ้า
 พระยานิกรบดินทร์ ถึง หม่อมมหาไชยเจ้าเมืองพง ฯลฯ.

- หอสมุดแห่งชาติ. หอจดหมายเหตุ. จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1220 เลขที่ 39
เรื่องสำเนาแปลศุภอักษรเมืองน่านส่งคืนไม้ทองคำเครื่องราชบรรณาการ กับ
ว่ามหาไชยขอคนครัวที่ตกค้างกลับคืนไป.
- จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1220 เลขที่ 40 สำเนาแปลจกหมายเหตุเมือง
น่านว่าควยขอราชการทางเมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงตุง เรื่องมหาไชยแล
12 มีนาคม.
- จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1222 เลขที่ 31 เรื่องคักขอกเมืองหลวง
พระบาง ว่าควยราชการเมืองหลวงพระบาง
- จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1222 เลขที่ 32 ร่างศุภอักษรถึงเมืองหลวง
พระบาง คอบเรื่องนายขงบุตรมหาไชยกับพญาสือเมืองไซเป็นขบถ.
- จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1222 เลขที่ 33 ศุภอักษรเมืองน่านเรื่อง
เจ้าเมืองแขง แต่งคนมาชุกจาเรื่องเขตแดนเมืองสิงห์ เมืองม้ง.
- จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1222 เลขที่ 35 เรื่องราชการทางเมือง
หลวงพระบาง นายขงบุตรมหาไชย เป็นพวกเอาเพลิงเผาบ้านเรือนแล้วไล่พัน
พวกกองทัพเมืองหลวงพระบาง.
- จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1223 เลขที่ 35 เรื่องสำเนาคักขอกท้าว
พระยาเมืองหลวงพระบาง.
- จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1223 เลขที่ 36 ร่างศุภอักษรถึงเมืองลำปาง
ลำพูน น่าน ให้เกณฑ์กองทัพไปเข้ากับกองทัพเมืองเชียงใหม่ยกไปตีเมืองเชียง
รุ่ง และเมืองขึ้นเมืองเชียงรุ่งในฤดูแล้งหน้า.
- จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1223 เลขที่ 37 สำเนาแปลใบขอกเมืองแพร่
ถึงเมืองอุทศิรัฐว่าควยราชการทางเมืองเชียงรุ่ง 12 มีนาคม.
- จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1223 เลขที่ 38 ร่างศุภอักษรถึงเมืองหลวง
พระบาง เรื่องนายขงยกทัพมากกว่าครัวสือให้เจ้าเมืองหลวงพระบางซึ่งลงมาอยู่
ที่เมืองพิไชย รับกลับไปเมืองหลวงพระบาง คิรราชการบ้านเมือง.
- จกหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1223 เลขที่ 39 คักขอกเมืองพิไชยว่าไคยก
กองทัพไปถึงบ้านปากลายไคขาวว่ากองทัพเมืองหลวงพระบางยกเข้าตีกองทัพ
อ้ายขง เมืองพงแตกหนีไปค่านเขตแดน.

- หอสมุดแห่งชาติ. หอจดหมายเหตุ. จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔ จ.ศ. 1223 เลขที่ ๕๐
 สำเนาคัดลอกเรื่องหลวงรักษาวรียูท่ากับเมืองหลวงพระบางว่าควยเจ้าแสน
 หัวฟ้าให้หาท้าวพระยาเมืองลา เมืองพงขึ้นไปปรึกษาราชการและสำเนาแปล
 โบบอกเมืองหลวงพระบาง เรื่องเจ้านครหลวงพระบางและเจ้านายแ่งให้
 พระยาเมืองแพน, หัวพันเมืองจีนขึ้นไปสืบราชการทางเมืองเชียงรุ่ง.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔ จ.ศ. 1224 เลขที่ ๔๗ คัดลอกหนังสือนายยงมีมา
 ถึงเมืองน่านว่าควยเหตุพญาสื่อเมืองไทยกำเริบเป็นขบถ.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔ จ.ศ. 1224 เลขที่ ๔๘ คัดลอกอักษรเมืองน่าน บอก
 ขอราชการทางเมืองเชียงรุ่งว่านายไคมีหนังสือแจ้งเหตุการณ์ซึ่งเกิดรบพุ่งกันนั้น
 เพราะพวกท้าวพระยาเมืองหลวงพระบางทำการก่อกบฏขึ้นแห่งพวกครัวสื่อ.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔ จ.ศ. 1224 เลขที่ ๕๑ คำแปลหนังสือเจ้าแสนหัว
 ฟ้า แลท้าวพระยาเมืองเชียงรุ่ง รวม 11 ฉบับ ว่าราชการเมือง ๑๒ มีนาคม
 ซึ่งนายยงมุตมมหาไชยก่อการกำเริบ.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔ จ.ศ. 1224 เลขที่ ๕๒ เรื่องร่างศุภอักษรถึงเมือง
 น่านคอบเรื่องเจ้าเมืองน่านมีหนังสือไปเกลี้ยกล่อมนายยงมุตมมหาไชยา.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔ จ.ศ. 1224 เลขที่ ๕๖ ศุภอักษรเมืองน่านมีมาขอ
 พาหนะเครื่องสาครราชู กับส่งคนหนังสือนายยงมีมา ๘ ฉบับ.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔ จ.ศ. 1224 เลขที่ ๕๗ สำเนาจดหมายเมืองน่าน
 มีไปถึงนายยงเกลี้ยกล่อมนายยงให้เข้าหาโดยดี.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔ จ.ศ. 1224 เลขที่ ๕๘ เรื่องเมืองน่านมีไปถึงนาย
 ยงเกลี้ยกล่อมนายยงให้เข้าหา (ครั้งหลัง).
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔ จ.ศ. 1224 เลขที่ ๕๙ โบบอกเมืองทมิฬ เรื่อง
 ส่งหนังสือเมืองหลวงพระบาง แลเมืองเชียงรุ่ง 12 ฉบับว่าควยขอราชการ
 เมืองเชียงรุ่ง.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔ จ.ศ. 1224 เลขที่ ๖๐ จดหมายเหตุหลวงนครเขมร
 มายังเมืองทมิฬว่าควยเจ้านอมมหาวังเมืองน่านขึ้นไปถึงเมืองพง ทวงเงิน
 นายยง นายยงเอาขันเงิน 2 ขัน ๓๑ ไร่.

หอสมุดแห่งชาติ. หอจดหมายเหตุ. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1224 เลขที่ 69

สำเนาแปลจดหมายเมืองเชียงตุงมีมายังเมืองน่านว่าด้วยเรื่องเขตแดนเมือง
เชียงแสนซึ่งพระยาจันทมฤไปตั้งอยู่ที่นั่นได้เลิกถอนไปแล้ว.

— จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1224 เลขที่ 70 คัดบอกพระยาทิไชย กรม
การบอกถึงศุภอักษรเมืองน่านว่าไค้แดงคนไปสืบราชการเมืองหลวงพระบาง
เมืองเชียงใหม่.

— จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1224 เลขที่ 71 คัดบอกเมืองทิไชย ส่ง
หนังสือ สยามคีเมืองหลวงพระบาง หนังสือเจ้าแสนหัวฟ้า เมืองเชียงรุ่ง ถึง
เจ้าเมืองหลวงพระบาง.

— จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1224 เลขที่ 72 ศุภอักษรเมืองน่าน คอบ
ศุภอักษรว่าด้วยนายยงบุตรมหาไชยพร้อมกับเมืองลา เมืองรา พวกเงี้ยว พวก
ปองทากันยกกองทัพมาจุกเขาปลายเขตแดนเมืองขึ้นเมืองหลวงพระบางยับยั้ง
ไปสิ้น.

— จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1224 เลขที่ 73 เรื่องสำเนาแปลจดหมาย
เมืองเชียงรุ่ง จ.ศ. 1224 เรื่องราชบุตรเมืองเชียงรุ่งถึงหลวงพระบาง.

— จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1226 เลขที่ 2 คัดบอกเมืองน่านว่าพระยา
น่านไค้คุมทัพเมืองหลวงพระบางยกขึ้นไปพร้อมด้วยเจ้าฟ้าเมืองน่าน.

— จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1226 เลขที่ 26 สำเนาแปลจดหมายเมือง
น่านถึงเมืองทิไชยว่าด้วยชาวราชการ 12 ปี นานา ฯลฯ.

— จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1226 เลขที่ 27 คัดศุภอักษรเมืองน่าน ฯลฯ.

— จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1226 เลขที่ 28 กระแสรับสั่งกรมหลวง
วงษาฯ ให้หนังสือให้เจ้านครเมืองน่านถึงนายเทพวงศ์ หลานมหาไชย เรื่อง
ครัวลื้อซึ่งตกอยู่เมืองน่าน.

— จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1228 เลขที่ 30 ศุภอักษรเมืองเชียงใหม่
บอกขอราชการทัพทางเมืองเชียงรุ่ง แลเมืองอังวะฯ.

— จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1228 เลขที่ 31 ศุภอักษรเมืองน่านว่า
ด้วยเจ้าอังวะตั้งบุตรอุปราชเป็นมหาวัง เจ้าเมืองเชียงรุ่งกลับจากเมือง
อังวะถึงเมืองน่าน.

หอสมุดแห่งชาติ. ห้องวิทยุฯ. จดหมายเหตุการณ์ที่ ๔ จ.ศ. 1228 - เลขที่ 70
 กุญแจไขเชิงใหม่คอมเรื่องพอกาเมืองเชียงคองขอเจามาขายในเมือง
 เชียงใหม่.

- พงศาวดาร มัคที่ 16 พงศาวดารจีน.
- พงศาวดาร เลขที่ 001.2/18 มัคที่ 10 พงศาวดารเมืองเชียงรุ่ง(เวียงปี่).
- พงศาวดาร เลขที่ 10/ง เล่มที่ 7 บุค 4 มัคที่ 2 พงศาวดารเมือง
 เชียงใหม่.
- พงศาวดาร เลขที่ 16/ง เล่มที่ 9 บุค 4 มัคที่ 2 พงศาวดารเมือง
 เชียงใหม่.
- พงศาวดาร เลขที่ 16/ง เล่มที่ 10 มัคที่ 2 พงศาวดารเมืองเชียงใหม่.
- พงศาวดาร เลขที่ 17/ก เล่มที่ 1 มัคที่ 11 พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง.
- พงศาวดาร เลขที่ 17/ก เล่มที่ 2 มัคที่ 16 พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง.
- พงศาวดาร เลขที่ 17/ข เล่มที่ 1 มัคที่ 16 พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง.
- พงศาวดาร เลขที่ 17/ข เล่มที่ 2 มัคที่ 11 พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง.
- พงศาวดาร เลขที่ 17 ก มัคที่ 11 พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง.
- พงศาวดาร เลขที่ 17/จ มัคที่ 11 พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง.
- พงศาวดาร เลขที่ 17/ข มัคที่ 11 พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง.
- พงศาวดาร เลขที่ 18 เล่มที่ 1 มัคที่ 10 พงศาวดารเมืองเชียงรุ่ง.
- พงศาวดาร เลขที่ 18/ก เล่มที่ 2 มัคที่ 10 พงศาวดารเมืองเชียงรุ่ง.
- พงศาวดาร เลขที่ 18/จ มัคที่ 10 พงศาวดารเมืองเชียงรุ่ง.
- พงศาวดาร เลขที่ 18/ง มัคที่ 10 พงศาวดารเมืองเชียงรุ่ง.
- พงศาวดาร เลขที่ 18/ฉ มัคที่ 10 พงศาวดารเมืองเชียงรุ่ง.
- พงศาวดาร เลขที่ 18/ช มัคที่ 10 พงศาวดารเมืองเชียงรุ่ง.
- พงศาวดาร เลขที่ 10 มัคที่ 12 พงศาวดารเมืองเชียงแตง คำให้การ
 พระยาราชไมตรี, ราชคำภา, แลนราชวัง, เมืองเชียงแตง ร.ศ. 109.
- พงศาวดาร เลขที่ 22/ฉ มัคที่ 22 พงศาวดารเมืองหมอกใหม่ (พม่า).
- พระพุทธศาสนา เลขที่ 0 052 01 002-002 คำนานที่นเมืองของ
 2 เลม.

2 หนังสือ

จดหมายเหตุเรื่องทัพเชียงตุง. พระนคร : โรงพิมพ์ไทย, 2455 (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายพลเรือตรี พระยานาวาพลพยุหทัย (ม.ล.พิณ สนิทวงศ์ ณ กรุงเทพฯ).

จิตร ภูมิศักดิ์. ความเป็นมาของคำสยาม ไทย, ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2519

ฉลากชาย รมิตานนท์, ขาญวิทย์ เกษตรศิริ และวิระคา สมสวัสดิ์. พม่า : อดีตและปัจจุบัน. เชียงใหม่ : โครงการตำรามหาวิทยาลัย สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2526

ทอดด์, วิลเลียม กริฟตัน. ชนชาติไทย. พระนคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2513 (พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพนางยี่สุน์ ฉิระวัฒน์).

ตำนานพระยาเจือง. 2 เล่ม. ปรีวรทโดยอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว และอนันต์ กาญจนพันธ์. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ส่งเสริมและศึกษาวัฒนธรรมล้านนาไทย วิทยาลัยครูเชียงใหม่, 2524

ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. พระนคร : คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544.

พิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงสาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๔. พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพมหานคร : กุรุสภา, 2521.

นพรัตน์, นักร้อง. ราชพงษาวดารกรุงกัมพูชา. แปลโดย พันตรีหลวงเรืองเชอมนันต์. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : แพร่พิทยา, 2513.

นราธิปประพันธ์พงษ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. พงสาวดารไทยใหญ่. 3 เล่ม. พระนคร : กุรุสภา, 2505.

นิธิ เอียวศรีวงศ์ และ พันศรีอาคม พิธิยะ. ศรีรามเทพนคร : รวมความเรียงว่าด้วยประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2527.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. ไทยสิบสองปันนา. พระนคร : โรงพิมพ์รับพิมพ์, 2493.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. สื่อ, คนไทยในจีน. ทรนคร : โรงพิมพ์พิมพ์, ๒๕๑๐.

ประชาภิจักรจักร, พระยา. พงศาวดารโยนก. พิมพ์ครั้งที่ 6. นครหลวง : แพร์
พิทยา, 2515.

ประชุมพงศาวดาร เล่ม ๑. "พงศาวดารเมืองเชียงใหม่." ทรนคร : คุรุสภา, 25 3.

ประชุมพงศาวดาร เล่ม 47. "ประวัติศาสตร์ยูนนาน และทางไมตรีกับจีน." ทรนคร :
คุรุสภา, 2513 .

ฉันทน์. พยาน (เจตนาของเหตุของพวกพยาน). ทรนคร : กรมศิลปากร, 2512.
รายงานการกระหว่างประเทศ + นโยบายและการค้าต่างประเทศของประเทศสหรัฐ

อเมริกา ใน พ.ศ. 2521-2522. กรุงเทพมหานคร : กองนโยบายการ

พาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2523.

วัลย์ลดา อินทวิชัย. การค้าสิ่งทอระหว่างไทยกับนอร์เว และสถานการณ์สิ่งทอของ
ประเทศต่าง ๆ ใน เอเชีย. กรุงเทพมหานคร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
กระทรวงพาณิชย์, 2519.

วิไลวรรณ บุชเกษม. ความตกลงการค้าสิ่งทอระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร :
กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2519.

เวลส์, กวอริช. การปกครองและการบริหารของไทยสมัยโบราณ. แปลโดย กาญจน์
สมเกียรติกุล และยุพา ชุมจันทร์. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำรา
สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2519.

สุชาติ ภูมิวิริย์. สืบประวัติศาสตร์ไทยนานเจ้าอาณาจักรของใคร ? กรุงเทพมหานคร:
วรรณกรรมเพื่อชีวิต, 2525.

หม่องหินออง. ประวัติศาสตร์พม่า. แปลโดย เพ็ชร สุมิตร. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพาณิชย์, 251๘.

ฮอลล์, ที.จี.อี. ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. 2 เล่ม. แปลโดย
คุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคนอื่น ๆ. กรุงเทพมหานคร :
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, 2522 .

3. บทความวารสาร

- จารุป, ลอริสตัน. "ลักษณะวัฒนธรรมในเอเชียอาคเนย์ต่อเนื่องหรือขาดตอน" แปล
โดย กาญจนา คำสุวรรณ. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
๑ (พฤษภาคม-สิงหาคม 252๖) : 1-1๐ .
- ธิดา สาระยา. "สร้างบ้านแปงเมือง - ระบบเมืองคู - สถาปนเมืองลูกหลวง." เมืองโบราณสมัยสุพรรณภูมิ. 9 (เมษายน-กรกฎาคม 2526) : 13-27.
- นากามูระ, มิสึโอะ. "ระบบการเมืองในสิบสองปันนา : การศึกษาอาณาจักรของ
พวกสื่อในมณฑลยูนนานประเทศจีน โดยการศึกษาแบบ ethnohistory."
เก็บความโดย บัณฑิต อ่อนคำ. วารสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์. 2 (กันยายน 25๒๗) : 2๐-27.
- เบนคา, แฮรี เจ. "โครงสร้างประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์." แปลโดย นิธิ
เอียวศรีวงศ์. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 1 (พฤษภาคม-สิงหาคม,
252๐) : ๓1-๖๘.
- วิภาควรรณ, พระ. "บันทึกการสำรวจ และบุกเบิกในแดนสยาม." แปลโดย ร.อ.หญิง
สุนาลี วีระวงศ์. วารสารแผนพิภพพิเศษรวมเล่ม. 24-25 (กรกฎาคม
2524-มิถุนายน 2525) : ๕-๓๕.
- สุมิตร ปิติพัฒน์. "คนไทยในสิบสองปันนา." วารสารธรรมศาสตร์. 12 (มีนาคม
2526) : 423-437.
- โฮน-เกลเคิน, รอเบิร์ต. "แนวคิดเกี่ยวกับรัฐและสถาบันกษัตริย์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้." แปลโดย นิธิ เอียวศรีวงศ์. สังคมศาสตร์ 6 (เมษายน-
กันยายน 252๕) : 1-๑1๖.

วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น

- พงศาวดารเมืองเชียงรุ่ง. แปลโดย เรณู วิชาศิลป์. (พิมพ์ครั้งที่). มโนคำ คำลือ,
เจ้าหม่อม. ประวัติของพระเจ้าแผ่นดินเมืองเชียงรุ่ง. (พิมพ์ครั้งที่)
สายชล วรรณรัตน์. "พุทธศาสนากับแนวคิดทางการเมืองในรัชสมัยพระพุทธยอดฟ้า
จุฬาโลก พ.ศ. 2325-2352" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย
ประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
หน้า 4 หมิ่นนา, เจ้า. "เมืองแคว." หนังสือพิมพ์พื้นเมืองเรื่องกล่าวสืบสองพันนา
เชียงรุ่ง และเชื้อเครือเจ้าแผ่นดินแสนหวีฟ้า (ค้นฉบับภาษาไทยของเจ้า
หน้า 4 หมิ่นนา). (พิมพ์ครั้งที่).
อุษณีย์ ชงไชย. "ความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยาและล้านนา พ.ศ. 1839-2310."
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ภาษาต่างประเทศ

1. Primary Sources

- Foreign Office. 405/89 Note on Kengtung Frontier, 1898-99.
_____. 422/16 Notes by Sir A. Eden and Colonel Yule on the
Shan States and their relations towards Burma.
_____. 422/17-18 Arrangements for carrying out the convention
between India and China of July 24, 1886.

2. Books

- American Missionaries. Siam and the Siamese. London : T. Woolmer, 1886.
- Andersen, J. A Journey along a Part of the Siam-Burma Frontier. [n.p., n.d.]
- Anderson, John. Mandalay to Momien : A Narrative of the Two Expeditions to Western China of 1868 and 1875 under Colonel Edward B. Sladen and Colonel Horace Browne. London : Macmillan, 1876.
- Archer, W.J. Visit to Chiengtung 1888. London : Harrison and sons, 1888.
- Backus, Charles. The Nan-Chao Kingdom and T'ang China's Southwestern Frontier. Cambridge : Cambridge University Press, 1981.
- Bacon, George B. Siam : The Land of the White Elephant as It Was and Is. New York : Charles Scribner's Sons, 1889.
- Baker, D.C. T'ai Shan : An Account of the Sacred Eastern Peak of China. Taipei : Ch'eng Wen Publishing, 1971.
- Banerjee, Anil Chandra. Annexation of Burma. Calcutta : Mukherjee and Bros., 1944.
- Barth, Fredrik. Ethnic Groups and Boundaries. London : The Social Organization of Culture Difference, 1969.
- Barthelemy. En Indo-Chine, 1894-1895 : Cambodge, Cochin-Chine, Laos, Siam Meridional. Paris : Plon Nourrit, 1899.
- Bartlett, Norman. Land of the Lotus Eaters : A Book Mostly about Siam. London : Farrols Publishers, 1959.
- Besso, Salvatore. Siam and China. Translated by C. Mathews. London : Simpkin, Marshall, Hamilton and Kont, [n.d.]

- Bock, Cark. Temples and Elephants : The Narrative of a Journey of Exploration through Upper Siam and Laos. London : Sampson Low, 1884.
- Bohn, Henry G. China : Pictorial, Descriptive and Historical with Some Account of Ava and the Burmese, Siam and Anam. London : Henry G. Bohn; 1853.
- Bowring, Sir John. The Kingdom and People of Siam. 2 vols. Kuala Lumpur : Oxford University Press, 1969.
- Bradley, Neville. The Old Burma Road : A Journey on Foot and Moulback. London : Heinemann, 1945.
- Briggs, W.A. "Missions among the Laos of Indo-China." In The Missionary Review of the World, pp. 269-339. New York : Funk and Wagnalls, 1899.
- Burchett, Wilfred G. Mekong Upstream. Burlin : Seven Seas Publisher, 1959.
- Burleigh, Charles. The Living Mekong. Hong Kong : Angus and Robertson, 1971.
- Cameron, Nigel. Barbarians and Mandarins : Thirteen Centuries of Western Travelers in China. New York : Weatherhill, 1970.
- Campbell, J.E.R. Siam in the Twentieth Century : Being the Experiences and Impressions of a British Official. London : Edward Arnold, 1902.
- Carter, A. Cecil. The Kingdom of Siam. New York : G.P. Putnam's Sons, 1904.
- Chandran, J. The Burma-Yannan Railway : Anglo-French Rivalry in Mainland Southeast Asia and South China, 1895-1902. Athens : Center for Internal Studies, Ohio University, 1971.

- Chandran, J. The Contest for Siam 1889-1902 : A Study in Diplomatic Rivalry. Kuala Lumpur : Penerbit University Kebangsaan Malaysia, 1977.
- Chang Ch'eng Sur. Sino-Burmese Frontier Problems. Peiping : The Harvard-Yenching Institute of Yenching University, 1937.
- Charnvit Kasetsiri. Bangkok Chronicles and the Sixteenth Century War between Siam and Burma. Ithaca : Cornell University Press, 1969.
- Chau Ju-Kua. Chau Ju-Kua : His Work on the Chinese and Arab Trade in the Twelfth and Thirteenth Centuries, Entitled Chu-Fan-Chi. Translated by Friedrich Hirth and W.W.Rockhill New York : Paragon Book, 1966.
- The Chinese Repository. 20 Vols. n.p. ., 1851.
- Clarke, Samuel R. Among the Tribes in South-west China. Taipei : Ch'eng Wen Publishing, 1970.
- Cochrane, W.W. The Shans. 2 Vols. Rangoon : Government Printing Press, 1905.
- Colquhoun, Archibald R. Across Chryse : Being a Narrative of a Journey of Exploration through the South China Boarder Lands from Canton to Mandalay. London : William Cloures and Son, 1883.
- Cordier, Henri. The Book of Ser Marco Polo : The Venetian Concerning the Kingdoms and Marvels of the East Vol.I. Translated by Sir Henry Yule. Third Edition. London : John Murray, 1921.
- Costin, Q. C. Great Britain and China, 1833-1860. Oxford : Clarendon Press, 1968.

- Credner, Wilhelm. Cultural and Geographical Observations Made in the Tali (Yunnan) Region with Special Regard to the Nan-Chao Problem. Translated by Erik Seidenfaden. Bangkok: The Bangkok Times Press, 1935.
- Davies, H.R. Yunnan : The Link between India and the Yangtze. Cambridge : Cambridge University Press, 1909.
- De Beauclair, Inez. Asian Folklore and Social Life Monographs. Taipei : The Orient Culture Service, 1970.
 . Tribal Cultures of Southwest China. Taipei : The Orient Culture Service, 1970.
- De Carne, Louis. Voyage en Indo-Chine et dans l'Empire Chinois par Louis de Carne. Paris : Libraire de la Société des Gens de Lettres, 1872.
- D'Orleans, Prince Henri. Around Tonkin and Siam. Translated by C.B. Pitman. London : Chapman and Hall, 1894.
- Deignan, H.G. Burma-Gateway to China. New York : Smithsonian Institution, 1943.
- Deveria, G. Histoire des Relations de la Chine avec l'Annam-Vietnam du XVIe au XIXe Siècle. Paris : Libraire de la Societe Asiatique, 1880.
- Dunn, Wie T. The Opium Traffic in Its International Aspects. New York : Columbia University, 1920.
- Explanatory Notice on the Display of Ancient Warfare, Representing the Attack of the Burmese Stronghold by the Siamese during Their Expedition against Tavoy in the Year B.E.2330. Bangkok : The Committee of the Military Tournament, 1922 (B.E.2465).

- Fairbanke, John K. and Ssu-Yu Teng. Ch'ing Administration : Three Studies. Cambridge : Harvard University Press, 1960.
- Fan Ch'O. The Man Shu (Book of the Southern Barbarians). Translated by Gordon H. Luce. Ithaca : Cornell University Press, 1961.
- Finlayson, George. The Mission to Siam and Hue : The Capital of Cochin-China in the Years 1821-2. London : John Murray, 1826.
- Fitzgerald, C.P. The Southern Expansion of the Chinese People : "Southern Fields and Southern Ocean." London : Barrie and Jankins, 1972.
- Gallois, Chabert L. Atlas General de l'Indo-Chine Française. Hanoi : Imprimerie d' Extreme-Orient, 1909.
- Garnier, François. Voyage d'Exploration en Indo-Chine Effectué pendant les Années 1866 et 1867 par une commission Française. Paris : [n.p.], 1873.
- Geelan, P.J.M. The Times Atlas of China. London : Times Books, 1974.
- Goodrich, L. Carrington. China's Earliest Contacts with Other Parts of Asia. Canberra : Australian National University, 1961.
- Graham, W.A. Siam Vol. I. London : Alexander Moring, 1924.
- Hall, Daniel George Edward. Burma. Third Edition. London : Hutchinson University Library, 1960.
- Hallet, Holt S. A Thousand Miles on Elephant in the Shan State. London : William Blackwood and Sons, 1890.
- Hanks, L.M. Maps of Ethnic Settlements of Chiengrai Province, North of the Mae Kok River, Thailand. Ithaca : Southeast Asia Program, Cornell University, 1975.

- Hanks, Lucien M. et al. Ethnographic Notes on Northern Thailand.
Ithaca : Cornell University Press, 1965.
- _____. A Report on Tribal Peoples in Chiengrai Province, North
of the Mae Kok River. Bangkok : The Siam Society, 1964.
- Hanna, Willard A. Change in Chiengmai. New York : American
Universities Field Staff, 1965.
- Harvey, Godfrey Eric. History of Burma, from the Earliest Times
to 10 March 1824, the Beginning of the English Conquest.
London : Frank Cass, 1925.
- Hawkins, Horatio B. Geography of China. Shanghai : Commercial
Press, 1913.
- Haylen, Leslie Clement. Chinese Journey : The Republic Revisited.
Sydney : Angus and Robertson, 1959.
- Henry, B. Ling-Nam or Interior Views of Southern China, including
Explorations in the Hitherto Untraversed Island of Hainan.
London : S.W. Partridge, 1886.
- Hinton, Harold C. China's Relations with Burma and Viet-nam : A
Brief Survey. New York : Institute of Pacific Relations,
1958.
- Hsu, Mongton Chih. Railway Problems in China. New York :
Columbia University, 1915.
- Htin Aung, Muang. The Stricken Peacock : Anglo-Burmese Relations,
1752-1948. The Hague : Martinus Nijhoff, 1965.
- Hudson, Roy. Hudson's Guide to Chiengmai and the North. Chieng-
mai : Hudson Enterprises, 1971.
- Inventaire du Fonds. Chinois. 3 Tomes. Hanoi : Imprimerie
d'Extreme-Orient, 1929-1943.

- Johnston, R.F. From Peking to Mandalay : A Journey from North China to Burma through Tibetan Scuch'nan and Yunnan. Taipei : Ch'eng Wen Publishing, 1972.
- Keyes, Charles F. The Golden Peninsula : Culture and Adoption in Mainland Southeast Asia. New York : Macmillan, 1977.
- Kiang Chao-Yuan. Le Voyage dans la Chine Ancienne. Vientiane : Vithagna, 1975.
- Kim-Gaul, Kwan. Chinese Cavalcade. London : H. Jehkins, 1963.
- Kuhn, Isobel. Ascent to the Tribes, Pioneering in North Thailand. London : China Inland Mission, 1956.
- Kunstadter, Peter. Southeast Asia Tribes, Minorities and Nations. Princeton : Center of International Studies, 1967.
- Lan, Zheng. Travels through Xishuangbanna : China's Subtropical Home of Many Nationalities. Beijing : Foreign Language Press, 1981.
- Lanfer, Berthold. Sino-Iranica : Chinese Contributions to the History of Civilization in Ancient Iran. Taipei : Ch'eng Wen Publishing, 1967.
- Le May, Reginald. An Asian Aready : The Land and People of Northern Siam. Cambridge : W. Heffer and Sons, 1926.
- Leach, E.R. Political Systems of Highland Burma : A Kachin Social Structure. London : University of London Press, 1977.
- Lebar, Frank M. et al. Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia. New York : Human Relations Area Files, 1964.
- Legendre, A.F. Au Yunnan et elans le Massif du Kin - Ho. Troisième Edition. Paris : Plon Nourrit, 1913.
- Lowdermilk, W.C. and Wickes, Dean R. History of Soil Use in the Wu T'ai Shan Area. [n.p.,n.d.] .

- Ma Tuan-Lin. Nan-Chao. Bangkok : Prachandra Press, 1949.
- Mc Aleavy, Henry. Black Flags in Vietnam : The Story of a Chinese Intervention. London : George Allen and Unwin, 1968.
- Mc Carthy, J. Siamese Journals, 1890-1893. Bangkok : Siam Media International, 1983.
- Mc Farland, Bertha Blount. Mc Farland of Siam : The Life of George Bradley Mc Farland, M.D., D.D.S., Afterwards Phra Ach Vidyagama. New York : Vantage Press, 1958.
- Malcom, Howard. Travels in South Eastern Asia Embracing Hindustan, Malaya, Siam and China, Vol.I. Third Edition. Boston : Gould, Vendall and Lincoln, 1839.
- Manich Jumsai, M.L. History of Laos. Second Edition. Bangkok : Chalermnit, 1971.
- Melner, G.B. Natural Symbols in South East Asia. London : School of Oriental and African Studies, 1978.
- Metford, Beatrix. Where China Meets Burma, Life and Travel in the Burma-China Border Lands. London : Blackie, 1935.
- Michael, Henry N. Ethnic Origins of the Peoples of Northeastern Asia. Toronto : The Arctic Institute of North America, 1963.
- Moerman, Michael. "Ethnic Identification in a Complex Civilization: Who Are the Lue?" In American Anthropologist Vol.67, pp. 1215-1230. California : University of California Press, 1965.
- Northeasterners in the Chiengrai Area. Bangkok : United States Operations Mission, [n.d.] .
- Nolton, M. Camille, trans. Annales du Siam, Chronique de Xieng Mai. Paris : Libraire Orientaliste Paul Genthner, 1932.

- Pallegoix, Jean Baptiste. Description du Royaume Thai ou Siam
Tome Premier. Paris : Au Profit de la Mission de Siam,
1854.
- Pavie, Auguste. Mission Pavie, Indo-Chine 1879-1895 : Geographie
et Voyages. Paris : Ernest Leroux, 1901.
- Pirazzoli-T'Serstevens, Michel. La Civilization du Royaume de
Dian à l'Epoque Han d'apres le Materiel Exhume a Shanghai
Shan (Yumma). Paris : Ecole Française d'Extreme-Orient,
1974.
- Potter, Jack M. Thai Peasant Social Structure. Chicago : Univer-
sity of Chicago Press, 1976.
- Pourais, M. La Chine ; Huit Ans au Yun-nan : Ecrit d'un Missionnaire.
Deuxième Edition. Lille : Société de Saint Augustin, 1889.
- Richet, Etienne. Heures d'Asie : Indo-Chine Francaise, Siam, Chin
Meridionale. Paris : Société d'Editions Litteraires et
Artistiques, 1902.
- Rocher, Emile. La Province Chinoise du Yun-nan. Paris : Ernest
Leroux, 1879.
- Ronaldshay, L.M.L.D. A Wondering Student in Far East. Edinburgh:
William Blackwood and Sons, 1908.
- Rosabi, Morris. China and Inner Asia : from 1368 to the Present
Day. New York : Pica Press, 1975.
- Sāimong Mangrāi, Sao, translator. The Padaeng Chronicle and the
Jengtung State Chronicle. Ann Arbor : University of
Michigan Press, 1981.
- _____. The Shan States and the British Annexation. Ithaca :
Cornell University Press, 1965.

- Sarasin Viraphol. Tribute and Profit. Cambridge : Council on East Asian Studies, Harvard University, 1977.
- Scott, G.E. and Hardiman, J.P. Gazettier of Upper Burma and the Shan State Part I. 2 Vols. Rangoon : Government Printing Press, 1900.
- _____. Gazettier of Upper Burma and the Shan State Part II. 3 Vols. Rangoon : Government Printing Press, 1901.
- Scott, Sir J. George. Burma and Beyond. London : Grayson and Grayson, 1932.
- See, Chong Su. Foreign Trade of China. New York : Columbia University, 1919.
- Seidenfaden, Erik. The Thai Peoples : The Origins and Inhabitants of the Thai Peoples with a Sketch of Their Material and Spiritual Culture. Bangkok : The Siam Society, 1958.
- Siamese Legation in Paris. Compiler State Papers of the Kingdom of Siam, 1664-1886. London : William Ridgway, 1886.
- Singhal, D. The Annexation of Upper Burma. Singapore : Eastern University Press, 1960.
- Skinner, G. William and Kirsch, A. Thomas. Change and Persistence in Thai Society. Ithaca : Cornell University Press, 1975.
- Smith, Nicol. Burma Road. Indianapolis : Bobbs-Merrill, 1940.
- Smith, Ronald Bishop. Siam or the History of the Thais from Earliest Times to 1569 A.D. Maryland : Decatur, 1966.
- Smyth, H. Warrington. Notes of a Journey on the Upper Mekong, Siam. London : John Murray, 1895.
- Steensgaard, Niels. The Asian Trade Revolution of the Seventeenth Century, the East India Companies and the Decline of the Caravan Trade. Chicago : University of Chicago Press, 1975.

- Steinburg, David Joel et al. In Search of Southeast Asia. New York : Praeger Publishers, 1971.
- Stuart, John. Burma through the Centuries : Being a Short Account of the Leading Races of Burma, of Their Origins, and of Their Struggles for Supremacy throughout Past Centuries ; Also of the Three Burmese Wars and of the Annexation of the Country by the British Government. London : Keegan Paul, 1909.
- Symes, Michael. An Account of an Embassy to the Kingdom of Ava, in the Year 1795, by Lieut-Colonel Michael Symes. Edinburgh : Constable, 1827.
- _____. Michael Symes : Journal of His Second Embassy to the Court of Ava in 1802. Edited by D.G.E. Hall. London : George Allen and Unwin, 1955.
- Tej Bunnag. The Provincial Administration of Siam, 1892-1915. Kuala Lumpur : Oxford University Press, 1977.
- Thomson, J. The Straits of Malacca, Indo-China and China or Ten Years Travels, Adventures and Residence Abroad. London : Sampson Low, 1875.
- Trager, Frank. Burma and China. [n.p.] , 1964.
- The Travels of Marco Polo. London : Everyman's Library, 1908.
- Vassal, Gabrielle M. Mon Séjour au Tonkin et au Yunnan. Paris : Pierre Roger, 1928.
- Vincent, Frank. The Land of the White Elephant : Sights and Scenes in South-Eastern Asia : A Personal Narrative of Travel and Adventure in Father India, Embracing the Countries of Burma, Siam, Cambodia and Cochin-China. New York : Harper and Brother, 1874.

- Ward, Francis Kingdom. From China to Khamti Long. London : E. Arnolds, 1924.
- Wheateroft, Rachel. Siam and Cambodia in Pen and Pastel, with Excursions in China and Burmah. London : Constable, 1928.
- Winston, W. Four Years in Upper Burma. London : C.H. Kelly, 1892.
- Woodman, Dorothy. The Making of Burma. London : Cresset Press, 1962.
- Yale University. Graduate School. Ethnic Groups of Northern Southeast Asia. New Haven : Yale University Press, 1950.
- Yaukey, Grace. China Trader by Cornelia Spender. New York : John Day, 1940.
- Yoshiro, Shiratori. Ethnic Configurations in Southern China. [n.p.] ,1966.

3. Articles

- Carey, W. Fred. "Journeys in the Chinese Shan State." The Geographical Journal 15 (April 1900) : 486-517.
- Carthew, M. "The History of the Thai in Yunnan, 2205 B.C.-1253 A.D." Journal of the Siam Society 40 pt.1 (1952) : 1-38.
- Coedès, George. "The Origins of the Sukhodaya Dynasty." Journal of the Siam Society 14 pt.1 (1921) : 1, 1.
- Dessaint, Alain Y. "Lisu Migration in the Thai Highlands." Ethnology 10 (1971) : 329-348.
- Fang Dong. "Xishuangbanna Today." China Reconstructs 31 (April 1982) : 48-55.

- Fippinger, Dorothy Crawford. "Kinship Terms of the Black Tai People." Journal of the Siam Society 59 pt.1 (1971).
- Frankfurter, O. "The Unofficial Mission of John Morgan, Merchant, to Siam in 1821." Journal of the Siam Society 11 pt. (1914) : 1-8.
- Gogoi, Padmeswar. "The Political Expansion of the Mao Shans." Journal of the Siam Society 44 pt.2 (1956) : 125-137.
- Griswold, A.B. and Prasert Na Nagara. "Epigraphic and Historical Studies No 19 : An Inscription from Keng Tung (1451 A.D.)." Journal of the Siam Society 66 pt.1 (1978) : 65-88.
- Hall, D.G.E. "New Light upon British Relations with King Mindon." Journal of the Burma Research Society 18 pt 1 (1928) : 1-11.
- Harvey, G.E. "Chinese Invasions of Burma in the 18th Century." Journal of the Burma Research Society 15 pt.2 (1925) : 115-133.
- Hilton, R.J. "Photographs of a Journey down the Ping." Journal of the Siam Society 42 pt.2 (1954-1955) : 135-137.
- Khachorn Sukhabanij. "Proposed Dating of the Yonok-Chiengsaen Dynasty." Journal of the Burma Research Society 43 pt.1 (19) :
- Le May, Reginald, translator. "The Lu." Journal of the Siam Society 19 pt.3 (1925) : 159-209.
- Leach, E.H. "The Frontiers of Burma." Comparative Studies in Society and History 3(October 1960) : 49-73.
- Lin Yueh-Wha. "Social Life of the Aboriginal Groups in and around Yunnan,!" Journal of the West China Border Research Society 15 (1944) : 47-56.

- Somsak Phansomboon. "A Bioserological Consideration of the Migration of the Thai Race." Journal of the Siam Society 45 pt.2 (1957) : 55-64.
- Spinks, Charles Nelson. "Siam and the Pottery Trade of Asia." Journal of the Siam Society 44 pt.2 (1956) : 61-111.
- Sumitr Pitiphat. "The Religion and Beliefs of the Black Tai, and a Note on the Study of Cultural Origins." Journal of the Siam Society 68 pt.1 (1980) : 29-38.
- Theodorson, George A. "Minority Peoples in the Union of Burma." Journal of Southeast Asian History 5(March 1964) : 1-16.
- Ward, F. Kingdom. "Yunnan and the Tai Peoples." Journal of the Royal Central Asian Society 24(1937) : 624-636.
- Yoshiro, Shiratori. "An Historical Investigation of Ancient Thai (The Tibeto-Burmese and Sino-Thai Speaking Peoples in South Western China)." Bulletin de la Société des Etudes Indochinoises 33 (1958) :

4. Thesis and Other Materials

- Chang, Chi-Jen. "The Minority Groups of Yunnan Chinese Political Expansion into Southeast Asia." Ph.D. Thesis, University of Michigan, 1957.
- National Museum of Bangkok. "Catalogue Cards Selected Objects from Room No.7 (Chieng Saen)." (Xerox).
- Phukam, Jogendra Nath. "The Economic History of Assam under the Ahoms." Ph.D.Thesis, Gauhati University, 1973.

- Somsak Phansomboon. "A Bioserological Consideration of the Migration of the Thai Race." Journal of the Siam Society 45 pt.2 (1957) : 55-64.
- Spinks, Charles Nelson. "Siam and the Pottery Trade of Asia." Journal of the Siam Society 44 pt.2 (1956) : 61-111.
- Sumitr Pitiphat. "The Religion and Beliefs of the Black Tai, and a Note on the Study of Cultural Origins." Journal of the Siam Society 68 pt.1 (1980) : 29-38.
- Theodorson, George A. "Minority Peoples in the Union of Burma." Journal of Southeast Asian History 5(March 1964) : 1-16.
- Ward, F. Kingdom. "Yunnan and the Tai Peoples." Journal of the Royal Central Asian Society 24(1937) : 624-636.
- Yoshiro, Shiratori. "An Historical Investigation of Ancient Thai (The Tibeto-Burmese and Sino-Thai Speaking Peoples in South Western China)." Bulletin de la Société des Etudes Indochinoises 33 (1958) :

4. Thesis and Other Materials

- Chang, Chi-Jen. "The Minority Groups of Yunnan Chinese Political Expansion into Southeast Asia." Ph.D. Thesis, University of Michigan, 1957.
- National Museum of Bangkok. "Catalogue Cards Selected Objects from Room No.7 (Chieng Saen)." (Xerox).
- Phukam, Jogendra Nath. "The Economic History of Assam under the Ahoms." Ph.D.Thesis, Gauhati University, 1973.

Sai Som Tip. "The Lü in Sip-Sowng Panna from the Earliest Times down to A.D. 1644." Master Thesis, University of Rangoon, 1976.

Tanabe, Shigeharu. "Guardian Spirit Cults of the Tai Lü in Yunnan and the Socialist Transformation." Paper presented at the Center of Southeast Asian Studies, School of Oriental and African Studies, London, 1983.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง.

รายพระนามเจ้าแผ่นดินที่ปกครอง สิบสองปันนา

เจ้าแผ่นดิน	พ.ศ.		
1. พระยาเจิง	1723-1735		
2. สามไคเนิง	1735-1754		
3. ท้าวถู่	1754-1777		
4. ท้าวรุ่งแกนชาย	1777-1310		
5. ท้าวแรวหลวง	1310-1816		
6. ท้าวพูวาก	1816-1830		
7. ท้าวไอ้	1830-1890		
8. ท้าวคานเมือง	1890-1934		
9. ท้าวสีคาคำ	1934-1956		
10. ท้าวถือเมือง	1957-1958		
11. เตาป่าเสี้ยน (ครั้งที่ 1)	1958-1965		
(ยังทรงพระเยาว์ มีผู้สำเร็จราชการ 2 คน)			
12. ท้าวสองเมือง (ครั้งที่ 1)	1961-1965		
ปี พ.ศ. 1965 สิบสองปันนาแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ เวือห์ (เชียงรุ่ง) และ ชิงอัน			
<u>เจ้าแผ่นดินที่ปกครองเวือห์ (เชียงรุ่ง)</u>		<u>เจ้าแผ่นดินที่ปกครองที่ชิงอัน</u>	
เจ้าแผ่นดิน	พ.ศ.	เจ้าแผ่นดิน	พ.ศ.
13. เตา หลง เม่า	1965-1976	ท้าวสองเมือง	1965-
14. เตาป่าเสี้ยน (ครั้งที่ 2)	1976-1978	เตाप้าก (ท้าวบากอง)	-1978

ปี พ.ศ. 1978 เมืองชิงอัน เข้ามารวมกับเมืองหลัก (เชียงใหม่) ตามเดิม

เจ้าแผ่นดิน	พ.ศ.
15. เตาป่าเสี้ยน / เตาป่าก้ง	1978-2000
16. สามท้อสื่อโต	2000-2040
17. สามโคกเมือง	2040-2045
18. เจ้าคาน	2045-2066
19. เจ้าศรีสมภาร	2066-2073
20. เจ้าหน่อเมือง	2073-2111
21. เจ้าศรีสุนันทา	2111-2112
22. เจ้าอินเมือง	2112-2141
23. เจ้าอุ้นเมือง	2141-2152
24. เจ้าศรีสุขรามา	2152-2163
25. เจ้าคำลือ	2163-2166
26. เจ้าหม่อมท้าว	2166-2171
27. เจ้าหน่อเมือง	2171-2183
28. เจ้าเมืองท้าว	2183-2187
29. เจ้าแพงเมือง	2187-2216
30. เตาจินเป่า	2216-2273
31. เตาเสาเหวิน	2273-2309
32. เตาเวยกิน	2309-2321
33. เจ้าสุวรรณ	2321-2340
34. เจ้าหม่อมมหาวงศ์ (เตาหายคอ)	2341-2347
35. เจ้าหม่อมมหาวัง (เตาหายคว้าง) เจ้าหม่อมน้อย (เตาขุนงู)	} ปกครองร่วมกัน
36. เจ้าหม่อมสุจจะวรรณ (เตาเจิ้งจง) อุปราชา (อร่ามวูช-เตาเส็งจง)	} ปกครองร่วมกัน 2379-2392

เจ้าแผ่นดิน	พ.ศ.
37. เจ้าหม่อมสุจจะวรม (เตาเจิ้งจง) ครั้งที่ 2	2392-2409
38. เจ้าหม่อมสอ (เตาจินอัน)	2409-2415
39. เจ้าหม่อมแสง (เตาไท่คัง) ว่างเจ้าแผ่นดิน 4 ปี	2415-2422
40. เจ้าหม่อมคำสือ (เตาเงินเอิน)	2427-2466
41. เจ้าหม่อมโขงคำ (เตาคังเหลียง)	2466-2485
42. เจ้าหม่อมคำสือ (เตาสือชิน)	2485-2524
เจ้าหม่อมมณีคำ สำเร็จราชการแทน ในระหว่าง พ.ศ.2485-2488	

ที่มา : จกหมายเหตุราชวงศ์หมิง (ตอนที่ 315-317 เจ้าน้อยคำ 4
หมื่นนา, "เมืองแซ่", หนังสือพิมพ์พื้นเมืองเรื่องควาสิบสองพันนาเชียงรุ่งและ
เชื้อเครือเจ้าแผ่นดินแสนหัวฟ้า, ต้นฉบับภาษาไทยของเจ้าน้อยคำ 4 หมื่นนา,
2523

ประชุมพงศาวดาร เล่ม 9 (ภาคที่ 9 และ ภาคที่ 10 ตอนต้น) โรงพิมพ์คุรุสภา,
พ.ศ.2507.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

"รายชื่อพัตนา ของแคว้นสิบสองพัตนา"

(The Sipsawng (Twelve) Pannas of kenghung)

- I. McLeod's list from his Journal of the 24th March 1837 (Parliamentary Accounts & Papers, C. Volume 50, 1807).

- (9)
1. Muang Khie
 2. Muang Long
 3. Muang Kheng
 4. Kiang Khieng
 5. Muang Phung
 6. Muang La
 7. Muang La Esmok (a. Ssumao)
 8. Muang Ham
 9. Baula Luang
 10. Muang U
 11. Kiang, or Chin Tong
 12. Muang Hing
- On the western bank of the Mekhong.
- On the eastern bank of the Mekhong.

- II. Scott's first list from section 22 of his No. 001 dated the 19th May, 1890 to the Chief Commissioner of Burma. (Secret Despatch No. 97 of 1890 dated Simla the 4th August 1890, from the Government of India, Foreign Department, to the Secretary of State for India.)

Five western Pannas

(1) Kaing Hung	Muang Mong
Muang Kwom	Muang Ngat
Muang Hsung	Muang Khang
(2) Muang Long	(4) Muang Se
Muang Hun	Muang Tong
Muang Pan	
(3) Ta Law	(5) Kaing Sung
	Muang Hai.

Seven eastern Pannas

(6) Muang La	(9) Mawla	(11) Muang 'Pong
Muang Wang	I Ngu	Muang Mang
Kaing Tau	I Pi	
Kaing No	Long 'Pi	(12) Muang Wen
	Long To (?)	Muang Hom
(7) Muang Hing		Long Hu
Muang Wang	(10) Muang La	Muang Num.
Kaing Tong	Muang Pan	
(8) Muang U Tau		
Muang U Noce		

L

III. Scott's second list from Section 17 of his Report "on his recent visit to the Kengtung-Chiangmai Boundary and to Mongsing and Kenghung" under his memorandum No. 1A dated Mandalay the 21st May 1891 (Burma Foreign Department Proceedings No. 1, June 1891)

East of the Mekhong

(1) Meung Hpung
Meung Mang
Meung Yun
Meung Hpa
Meung Wen	(2) Meung La (South
Meung Wan
Pu Kaw
Pu Long
Pu Long
(3) U Tau
U No
Long Ngai	(4) Meung Wang
Keing Tong
(5) Meung Heng	(6) Meung La (North)

West of the Mekhong

(1) Meung Long	
(2) Meung Se
Meung Hun
Meung Pan	
(3) Meung Mang
Keing Law	
(4) Meung Hai
Keing Sung
Meung Yang Noi	Tea hills
(5) Meung Hkong
Meung Ong
Meung Ngat
Meung Wang	Tea grown
(6) Chiang Hung west of the Mekhong
Wan Sum
Mot Yen
Keing Lu
Lo Lai
Chiang Hung east of the Mekhong
Meung Hem
Meung Nun
Meung Ham
Meung Hkon
Meung Yang
Maw He
Hsang Yong
Hsao Noi
Hsao Long	Tea hills now usurped by Meung Se.

Li

IV. Daly's list from Section 28 of his Report on Daly-Warry Expedition to Kenghung (Secret Despatch No. 182 of 1891 from the Government of India, Foreign Department, to the Secretary of State for India).

A. West of Cambodia

- (1) Meung Long
- (2) Meung Se
- (3) Meung Hun and Meung Pan
- (4) Keng Law, Meung Mang, Meung Lang Neu, and Meung Khang.
- (5) Keng Seung, Meung Hai, Meung Ngat, Meung Yang, Keung Khawm, and Meung Wi.
- (6) Meung Hpong, Meung Yan, and Meung Man.
- (7) Kaing Hung, Meung Ham, and Meung Nun.

B. East of Cambodia

- (8) Meung La and Meung Wang
- (9) Meung Heng and Meung Pang
- (10) Meung Keng Tawng and Meung Nawng Teu
- (11) Meung U Neu and Meung U Teau
- (12) Meung La and Meung Num Man.

พินา : Sao Saimong Mangrai, The Shan States and the British Annexation, (Ithaca : Cornell University Press, 1981), p. xlix-li.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

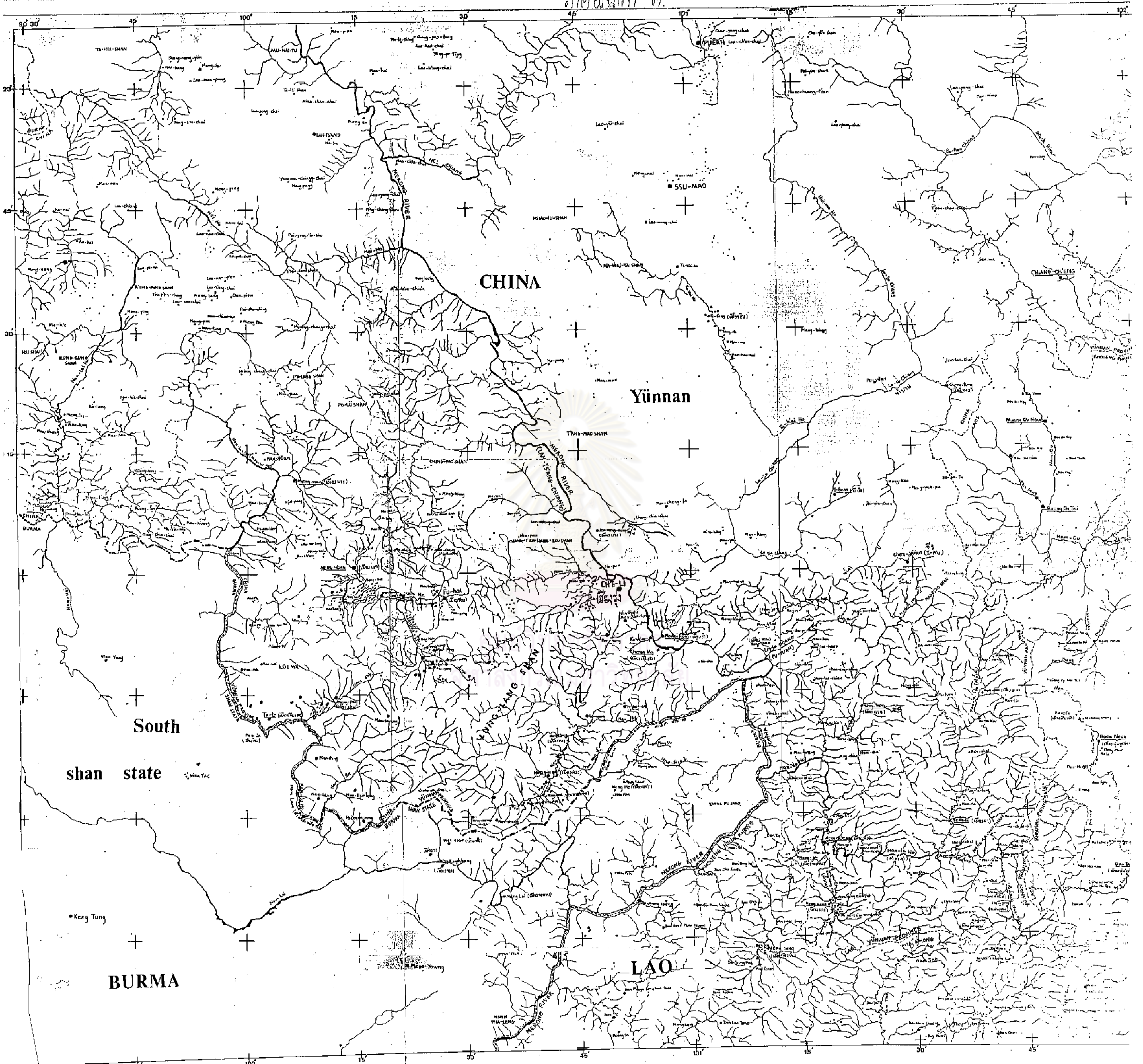
ประวัติผู้เขียน

นางสาวฉันทา เลานศิรินาด เกิดเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2496
 ที่จังหวัดบุรีรัมย์ สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ ภาควิชา
 ประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2521 และเข้า
 ศึกษาต่อที่บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2522

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

တောင်ပူဝှေ့

CHINA

Yunnan

South

shan state

BURMA

LAO

SIP-SONG PANNA

100-101 45 E.
21 15-22 15 N.